

Roman

ilustrovan družinski tednik izhaja v četrtek

III. leto

V Ljubljani, 16. julija 1931

Štev. 29

„Punca potrebuje moža!“

Napisala W. Baltinester

Zakotnikova Liza je že več tednov ležala. „Zaradi strtega srca,“ so govorili ljudje. Njen oče je bil strog in neizprosni in ni maral niti slišati o „ljubezni“. Bolezen njegove hčere pa ga je vendarle potrla, saj je bila njegov edini

otrok in še dobra delavka po vrhu. Niti preizkušene padarjeve „rcnije“ niso nič pomagale. Ni čuda: to, kar gre skozi želodec, ni za srce.

Ko se je Zakotnik neke nedelje vračal iz cerkve, se mu je na cesti pridružil mlad

fant. Nekaj časa sta govorila o tem in onem, naposled pa je fant vprašal kmeta, zakaj je tako potr. In Zakotnik mu je povedal, kako mu hči leži že več tednov bolna v postelji in nihče prav ne ve, kaj ji je.

Se nadaljuje na str. 450

PRED STO LETI: AMERIŠKI PIJONIRJI GREDO OSVAJAT DIVJI ZAPAD (FOTO FOX)

Da so svoje pokojne, v vojni padle može pozabile — kdo bi se čudil? Da pa so se povrhu odrekle 3½ milijarde Din pokojnine, samo da se lahko vnovič poroče — ali se temu ne smemo čuditi?

To so namreč dognali statistiki na Angleškem: 110.000 vojnih vdov se je v prvem desetletju po vojni izneverilo svojim pokojnim možem. 151.000 vdov je pustila vojna na Angleškem, 110.000 od njih se jih je spet poročilo in tako izgubilo 3½ milijarde Din državne pokojnine, do katere so imele pravico samo dotlej, dokler se vnovič ne poroče.

*

V ameriškem mestecu Centralia so moškim nad 21 let zapovedali, da se do 12. avgusta ne smejo briti. Takrat namreč priredi mesto zgodovinsko igro „Pijonirji“ in želi videti prave „pijonirske“ brade. Kdor to naredbo prekrši, plača kazen.

*

To je bilo v nekem nemškem mestecu. Pasantje so nenadoma vsi začudeni zagledali krasen avtomobil, v njem pa za volanom mladega gospoda in zraven njega lepo damo, in ta dama je vroče poljubljala in objemala mladega gospoda za volanom. Da se to ne bo srečno končalo, je bilo na dlani, in res se je avto na prvem ovinku zaletel v neki avtobus, ki mu je pripeljal nasproti. Zaljubljenca sta ostala cela in zdrava, oba avtomobila pa pojdeta v popravilnico.

*

Zrasli dvojčki Daisy in Violet Helton - Skinner se z uspehom razkazujeta po svetu; na teden zaslužita do 200.000 Din. V Ameriki so ju nedavno tega hoteli obdavičiti kot dve osebi, toda zrasli dvojčki sta protestirali, češ da izvirajo vsi njihovi dohodki baš iz tega, ker ju občinstvo smatra za eno. Menda bosta prodrli.

*

Za 1000 dolarjev so letos lahko šli bogati kanzjenci v Atlanti (Amerika) na letovišče v hladnejše severne kraje. Vlada je odredila preiskavo.

*

Če nosi človek škarje v žepu...

Na Češkem se je zadnjič na postaji Polička vlak malo bolj sunkovito ustavil kakor drugače. Neka dama, ki je ravno hotela izstopiti, je od sunka omahnula v naročje sopotnika — in s strašnim krikom spet planila na noge: mož je namreč imel škarje v žepu in njih ost se je zasadila dami v sedalo. Morali so jo spraviti v bolnico.

„Punca potrebuje moža!“

Nadaljevanje z naslovne strani

„Kaj ni nikake pomoči?“ je vprašal fant.

Kmet je skomignil z rame ni. „Saj smo že vse poskusili.“

„Tako mlada punca ne sme umreti! Poznam nekega dohtarja — vsi ljudje drve za njim. On zdravi iz same ljubezni do bližnjega. Po zunanjsčini je kakor kak svetnik, z dolgo brado in velikimi očmi. Ta bi kaj vedel, ti rečem. Kaj nisi še nič čul o dohtarju Zdraviču, ki mu pravijo čudodelni dohtar?“

„Tega moram dobiti!“ je rekel Zakotnik. Da ga ne bo nič stalo, mu je bilo razen upanja, da bo nemara hčer le pozdravil, tudi nemajhna tolažba.

Fant je rekel: „Jaz grem itak domov. Medpotoma povpišam, kje bi ga dobil. V vasi poznam krčmarja, ki bi mi vedel povedati, kje zdaj hodi. Dotlej pa boš moral že kako potrpeti!“ S temi besedami se je poslovil.

Zakotnik je prišel nekam boljše volje domov, kjer ga je v postelji čakala njegova hči z belim obrazom in žalostnimi očmi.

*

Drugi večer po tistem srečanju so se odprla vrata. Na pragu je stal visoko rasel mož z dolgo brado in črnim plaščem.

„Ali je pri vas neka punca bolna?“ je vprašal.

Kmet je prikimal in odvedel čudodelnega doktorja v izbo k bolnici. Ugajalo mu je, da govori doktor tako po domače in ne tako učeno in zavito kakor zdravniki iz mesta. Čudodelni doktor je pristopil k Lizini postelji, visoko privzdignil gorečo svečo, ki mu jo je ponudil kmet, si punco, ki je trudno ležala, natanko ogledal, postavil nato svečnik na pručico in potipal bolnici žilo. Potlej se je sklo-

nil in pritisnil uho na glasno utripajoče dekletovo srce.

„Zakašljaj!“

Liza je pokorno zakašljala.

„Je že dobro.“

Doktor se je z zamišljeno pobešenim čelom vrnil v sobo. Zakotnik je zaprl vrata za njim in ga pogledal s plaho vprašujočimi očmi.

„Punca potrebuje moža!“ je rekel čudodelni zdravnik.

Ves osupel je kmet zazijal. „Kakšna bolezen pa je spet to, da jo je treba zdraviti z zakonom?“ Prav nič se mu ni dalo, da bi zeta jemal v hišo. Takle mlad vetrnjak človeka le prehitro izrine v izgovorjeni kot: saj vemo! „Kaj drugače punca res ne more ozdraveti?“ je nejeverno vprašal.

Doktor je bil očitno človek redkih besed. Z bolnimi ljudmi je govoril mehko in ljubeznivo; z zdravimi in zraven še trdosrčnimi možmi pa je znal biti grob. Strogo in kratko je ponovil:

„Punca potrebuje moža, sem rekel!“ In zaprl vrata za seboj.

Zakotnik je stal in gledal v vrata. Potlej pa se je okorno premaknil in se spustil v tek po temni cesti za čudodelnim doktorjem, ga dohitel in mu začel tožiti, kakšni so dandanašnji fantje, nobenega ni nič prida — kje naj dobi moža svoji hčeri? Sicer pa pozna v vasi dosti punc, ki so še brez moža, pa so vendarle zdrave ko riba v vodi.

„Poštenih fantov /je dosti!“ je mrko rekel čudodelni zdravnik.

„Jaz za nobenega ne vem!“ je trdovratno ugovarjal kmet.

„Zato pa jaz!“

„Tega bi rad poznal!“

„Pošljem ti ga v hišo. Lahko noč.“

Doktor je pomignil mimo vozečemu vozniku in se popel na voz.

Protiračun

Zdravnik: „Saj vam vendar nič ne manjka! Po kaj ste pa prišli?“

Pacijent: „Vem, da sem zdrav, gospod doktor. Toda vi ste vse leto pri meni čevlje jemali, pa sem si mislil, naj vam še jaz dam nekaj zaslužiti!“

Zakotnik se je majaje z glavo vrnil domov.

*

Nekaj dni nato se je pri njem oglasil kmečki fant. Visok in vitek. Dal je kmetu listič, ki ga je Zakotnik z velikim trudom študiral. Naposled je le prebral. Tole je bilo na njem napisano:

„Tega lahko mirne duše vzameš, ne bo ti žal. Reci puncu, naj vstane in naj si fanta ogleda.“

Dohtar Zdravič.“

Kmet se je popraskal po glavi, preden se je odločil dati fantu roko. Z Lizo za enkrat o tem ni govoril; hotel si je prej ogledati fanta pri delu na polju in v hlevu. Vzel ga je s seboj sem in tja, poslušal njegove redkobesedne, a preudarne odgovore, mu naložil to delo in ono in ga od strani nezaupno opazoval. V tem je zazvonilo poldne. Izkušnja ni potekla neugodno. Tedaj šele je šel kmet v Lizino čumnato in rekel: „Vstani! Dohtarjeve renije stoje zunaj!“

Liza ga je iz široko odprtih oči vprašuje pogledala.

„Doktor hoče, da se možiš, je rekel. Pravi, da je to dostikrat dobro za zdravje.“ Vrnil se je spet v sobo, kjer je sedel fant.

Liza je vstala, se na tihem nasmehnila in se oblekla v

rdečo obleko z belimi pikami. Taka se je pokazala na pragu in v zadregi obstala. Fant je počasi stopil k njej in iztegnil roko, še preden je bil pri njej.

„Nerada se ta dva ravno ne gledata!“ si je mislil kmet.

Liza ni več legla. Šla je k ognjišču, in tam ji je prišla barva v obraz, posebno, ko ji je fant pomagal pri nakladanju ognja.

*

Kesal se ni te poroke Zakotnik nikoli. Fant je bil res pošten in priden, čeprav ni imel nič pod palcem. Pa njegovo delo na kmetiji je bilo naposled tudi denar. Zakotnik je kmalu videl, da gre zdaj bolje kakor prej.

„Za kaj so vse dohtarji dobri!“ se je čudil.

Nedolgo po poroki je začutil kmet hudo trganje v nogi. Tiste peklenske bolečine, ki jim nobeno domače zdravilo ne pomaga. Pa je prosil zeta: „Idi, Miha, poišči mi tistega dobrega dohtarja!“

Mladi mož je obžalovaje menil, da bo čudodelni doktor ob tem času bog ve kje v hribih in da se nič ne ve, kdaj in kje se bo spet prikazal.

„ROMAN“ STANE

V Jugoslaviji:

1 mesec 8 Din, ¼ leta 20 Din, ½ leta 40 Din, vse leto 80 Din. Na razpolago še vse številke. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393.

Na tujem, vse leto:

v Angliji 9 šillingov, Avstriji 14 šillingov, Belgiji 14 belg, na Češkoslovaškem 70 kron, v Egiptu pol lunta, Franciji 50 frankov, Holandiji 5 goldinarjev, Italiji 40 lir, Nemčiji 9 mark, Severni Ameriki 2 dolarja. Povsod drugod na leto 120 Din, za ½ leta pa 60 Din. Denar (več) glavne jugoslovanske ali tuje bankovce ali ček pošljite v lastnem interesu v priporočnem ali pa v denarnem pismu.

Posamezne številke:

V Jugoslaviji po 2 Din. Dobe se v trafikah, knjigarnah in kolodvorskih prodajalnah. Kjer „Romana“ nimajo, zahtevajte, naj ga naroče. Direktna naročila izvršimo šele po prejemu zneska v bankovcih ali veljavnih znakmah. V Italiji stane posamezna številka 80 stotink.

Naročila

in dopise pošljite na naslov: „Roman“, Ljubljana, Brez 10, poštni predal št. 345. — Rokopisov ne vračamo. Za odgovor priložite znakko. — Oglasi po tarifi.

Ničemurnost

Narisano v eni sapi

Zlovoljno je kmet odšel v svojo izbo.

Liza in njen mož sta se spogledala, zakaj živ krst ni vedel, da je Miha prvič srečal Lizo na semnju in da se ga ona ni upala pripeljati pred svojega starega očeta; dalje, da je poslal enega svojih prijateljev za Zakotnikom, ko se je kmet vračal iz cerkve domov, da poižve, kaj je z Lizo, in naposled, da se je bil Miha sam napravil s častitljivo, a ponarejeno brado v čudodelnega zdravnika in predpisal zdravilo:

„Punca potrebuje moža!“

Moj poslednji strel

Napisal Lamartine

Nekega dne sem bil na lovu... Nedolžen srnak je veselo skakal v rosnih travah po jasi sredi gozda. Zdaj pa zdaj se je pokazal iznad vresja in zastrigel z ušesi, si drgnil rogove in vohal v zrak, grejoč se v vzhajajočem solncu, in mulil mlado travo, vesel in brezskrben v svoji samotni.

Moj pes mu je bil na sledu, puško sem imel pod roko; dobil sem srnaka na muho. Sicer me je v dušo zbudilo in se mi skoraj ni dalo, da bi z enim mahom uničil to življenje, to veselje, to nedolžnost bitja, ki mi ni še nikoli žalega storilo. Toda mehanični instinkt navade je zmagal nad naravo, ki sovraži ubijanje. Strel je počil; srnak se je zvalil, krogla mu je zdrobila pleče, in od bolečine je skakal po travi,

ki se je pordečila od njegove krvi.

Razkadilo se je in ko sem prišel bliže, sem prebledel in vztrepetal nad svojim zločinom. Uboga ljubka žival še ni bila mrtva. Glavo je zleknila na travo in me pogledala, in v njenih očeh so blestele solze. Nikoli ne pozabim tega pogleda; kakor bi mi bili bolečina in nenadejana smrt podelili človeško globino čuvstva...

Ta pogled mi je jasno govoril s presuntjivim očitkom nad to nezasluženo krutostjo: „Kdo si? Nikoli ti nisem zlega storil. Morda bi te bil ljubit; zakaj si me zadel na smrt? Zakaj si mi vzel moj delež neba, sonca, zraka, veselja, mladosti, življenja? Kaj bo z mojo materjo, mojimi brati, mojo družico, mojimi mladiči, ki me čakajo v gošči in bodo našli le še šope moje dlake, ki jo je raznesel strel, in te kaplje krvi in vresju?“

Tako mi je doslovno govoril pogled ranjenega srnaka. Razumel sem ga in obtoževal sem se, kakor bi mi govoril v mojem jeziku. „Končaj me!“ se mi je zdelo, da hočejo še reči te otožne oči in drget njegovega telesa. Hotel bi bil, da bi ga bil mogel ozdraviti, vse bi bil dal za to; toda vzdignil sem puško, to pot iz usmiljenja, obrnil sem se proč, in z drugim strelom končal njegovo trpljenje. Potem sem s studom vrgel puško daleč proč, in takrat, priznam, sem se zjokal. Celo psa, se mi je zdelo, je ganilo; ni vohal po krvi, ne z gobcem silil okoli trupla, žalostno je legel k mojim nogam. Vsi trije smo bili tihi, kakor da žalujemo za istim bitjem...

Takrat sem se za zmerom odrekel tej brutalni zabavi ubijanja, temu okrutnemu samosilstvu lovca, ki brez potrebe, brez pravice, brez usmiljenja jemlje bitjem življenje, ne da bi ga jim mogel vrniti...

Od tistega dne nisem več ubijal.

Izredno ugodna prilika!

S 26. številko je sklenil „Roman“ prvo polletje tekočega letnika in obnem 90. številko, odkar obstoji. To priliko hoče „Roman“ porabiti za to, da omogoči svojim novim in dosedanjim naročnikom izredno poceni nabavo vseh dosedanjih števil, v katerih je do zdaj izšlo 9 kompletnih romanov.

Za sedanje naročnike

Naši dosedanja naročniki, ki so že poravnali naročnino za minulo drugo četrtletje, dobe vseh 90 števil za 100.— Din namestu za 180.— dinarjev, kolikor bi jih stale, če bi hoteli kupiti vsako številko posebej. Če žele „Roman“ od 1. štev. 1. letnika pa do 8. štev. letošnjega letnika, t. j. do takrat, ko se je začel roman „Srce v okovih“ (skupno 72 števil), pa jih dobe za 82 Din.

Za nove naročnike

Novi naročniki pa dobe vseh 90 števil za 120.— Din, v čemer je že všteta tudi naročnina do konca septembra t. l. To ugodnost pa imajo novi naročniki samo tedaj, če se naroče najkasneje do 31. julija t. l. Denar je treba poslati naprej.

Naše priložnostne zbirke

Za tiste dosedanje in nove naročnike, ki ne žele vseh dosedanjih 90 števil, smo pripravili posebne zbirke „Romanovih“ števil s kompletnimi romani. Tudi za te zbirke je treba poslati denar naprej. Cene veljajo za dosedanje naročnike; novi naročniki morajo poslati 20 Din več, zato pa bodo imeli s tem plačano tudi naročnino do 30. 9. t. l.

1. zbirka

Nezakonska mati, povest iz današnjih dni; Zlati demon, roman z ameriškega severa; in Konzulova skrivnost, kriminalni roman: vsi trije romani skupaj (26 števil „Romana“, nad 420 velikih strani) stane o s poštino vred samo Din 30.—.

2. zbirka

V objemu teme, povest iz naših krajev; in Tiger, pustolovski roman; oba romana skupaj (21 števil „Romana“, nad 330 velikih str.) s poštino vred samo Din 25.—.

3. zbirka

Sirota z milijoni in nadaljevanje pod naslovom Brez vesti (44 števil „Romana“, nad 700 str.) s poštino vred samo Din 50.—.

4. zbirka

Skrivnost votle igle, kriminalni roman, Žena z večno mladostjo, fantastična povest, in Dva meseca med čikaškimi banditi, zapiski francoskega novinarja (29 števil „Romana“, nad 460 velikih strani). Vse troje skupaj s poštino vred samo Din 35.—.

Posezite po tej ugodni priliki! Pišite po položnico! Naš naslov je:

„Roman“, Ljubljana, Breg št. 10.

Edinstvo v družini

Marie-Jean Guyau

Mati je dala hčeri grozd: deklica ga je vzela in pomislila, kako bi ga bil brat vesel, in mu ga je dala.

Brat pa si je rekel: „Oče trdo dela; truden bo; dajmo mu ta grozd, osvežil ga bo.“

Oče je grozd vzela; ko pa je zagledal svojo ženo, je stopil k njej in ji ga ponudil.

Tako se je grozd vrnil v roke tiste, ki ga je dala; in mati se je zahvalila nebu za edinstvo, ki družijo vse člane družine.

Nauk o enakosti

Edgar Quinet

Imel sem neločljivega tovariša, kmetskega fanta, Gustin mu je bilo ime; bil je tri, štiri leta starejši od mene in dosti močnejši. Vzlic tej razliki v starosti in moči pa se je Gustin uklanjal vsem mojim željam, kakor bi se bil rodil samo zato, da se meni pokori. Ta navada ukazovanja brez vsakega razloga me je pokvarila: zapovedoval sem mu iz samega veselja nad tem, da me uboga. Moja mati pa je sklenila to nasilstvo v kali zatreti. Poklicala naju je oba k sebi in dala Gustinu nauk o ponosu, meni pa o enakosti. Pograjala me je, ker hočem vedno ukazovati, in resno nama je rekla, da Gustin ni samo za to, da bi se pokoraval mojim tiranijam, da je meni popolnoma enak in moj prijatelj, ne hlapec; zato pričakuje, da se bova poslej izpremenila.

Fant je še predobro razumel; ko sva šla drugi dan v gozd in se utrudila, si je sezul cikle in mi zapovedal, naj mu jih nesem.

Ubogal sem ga. Tako sva prišla pred mojo materjo: jaz ponižno oprtan z Gustinovi-ma coklama (ki nista bili lahki), Gustin pa jako ponosen, ker sem bil tako zasopel in upehan od težkega bremena; in vendar je bil drugače najboljši in najmehkejši fant v vsej vasi.

Tako je ta prvi pouk o enakosti samo zamenjal tirana. Kolikokrat so me veliki dogodki spomnili nanj!

Ljudje imajo dve veliki čednosti, ki ju ni moči dovolj spoštovati — pogum pri moškem, sramežljivost pri ženski. Napoleon.

SRCE V OKOVIH

Roman

Napisal Mirko Brodnik

Ta roman je začel izhajati v 9. številki letošnjega letnika „Romana“. Današnje nadaljevanje je enaindvajseto. Novi naročniki lahko dobe še vseh prejšnjih dvajset nadaljevanj.

Tretji del MLADA MATI

Štiriindvajseto
poglavje

MATI IN SIN

Nikdar ni Zora pričakovala, da bo Vinko v tako kratkem času izvedel toliko reči, ki so bile v zvezi z njeno usodo. Poročila s fronte, ki so praviła, kako podlo je ravnal Kregar, so se ji zdela čudna, skoraj neverjetna, in vendar je bila prepričana, da so resnična. Ves njegov nastop, in vse na njem ji je potrjevalo to sumnjo. Spomnila se je, kako je pred dnevi tavalala v temi, ne da bi vedela, kaj se je vse zgodilo, kar je Branko odšel na fronto in se ni več vrnil. Spomnila se je, kolikokrat ji je srce skrivaj velelo, da njen mož ni to, kar bi moral biti, in da so bile njegove besede le laž. Toda opravičevala ga je pred samo seboj, češ da ji je prisegel. Zdaj je vedela, kakšna je bila ta prisega.

Spomnila se je, koliko je pretrpela v samoti v gradu, kjer je bila zaprta kakor v kletki. Nikogar ni bilo, ki bi ji privoščil dobro besedo, niti staršev ne. Mislili so, da je srečna, in zavidali so ji. Ko bi vedeli, kakšna je njena sreča...

Da, nikogar ni bilo. Nikogar, ki bi ji povedal, da ni vse tako, kakor je mislila. Sama je bila, le svojemu otroku je živila.

In potem je prišla bolezen. Takrat se je prvič zavedla, kaj je njen mož. Kakor bi ji padle luske z oči, ga je spoznala v vsej goloti in podlosti takrat, ko je nalašč zavláčeval zdravnikov prihod, kakor bi bil slutil, da bo prihod starega doktorja prvi korak do odkritja resnice.

Vsaka zdravnikova beseda ji je ostala v spominu. Spominjala se je, kako ji je pravil o tistih dneh, ko so se podirale ruske meje, o tistih dogodkih, ki so bili že zastrti s plaščem pozabljenja. Takrat ji je vzplamtelo novo upanje, da bo le morda prišel čas, ko se vse izpremeni, da bo prišel trenutek, ko bo spet srečna kakor je bila nekoč.

Vsega se je spominjala. Prihoda domov in Vinkovih obiskov, ki so ji odkrili toliko reči, ki jih niti sanjala ni. In to kar je čula današnji dan, ji je zbudilo toliko novih občutkov, da ji je postalo tesno pri srcu.

Ali je mogoče, da je šele teden dni, kar je Marko obolel, ali je mogoče?

Ko je avto, ki se je z njim Vinko odpeljal, izginjal v daljavi, sta Vera in Zora še dolgo stali pred hišnimi vrati in gledali za njim. In potem je nenadoma obstal Zorin pogled na Veri. Videla je njena zardela lica in ustnice, ki so ji drhtele. Vedela je, da je v tem drhtenju sama sreča.

Ni mogla odtrgati pogleda od nje. Šele ko se je Vera počasi obrnila k njej in jo presenečeno pogledala, se je zavedla.

„Vera!“

„Kaj je?“

„Vera, ko bi ti vedela, kaj pomenijo besede, ki jih je po-

vedal Vinko! Pekla so me rešile in me vrgle v novega. Zdaj vem, kaj mi je storiti. Prej sem molčala in trpela, zdaj je prišel čas, da se ta molk izpremeni v boj.“

Premolknila je in pobesila glavo. Vera jo je prijela za roko in šli sta v sobo.

Marko je spal. Ob škrpanju vrat se je predramil. Plašno je pogledal okoli sebe, potem pa je tiho poklical:

„Mamica!“

„Kaj je, Marko? Ali si se prebudil?“

„Pojdi k meni, mamica. Kaj lepega mi povej!“

Zori se je zjasnil obraz in droben nasmešek ji je preletel lica. Sedla je k sinčku na posteljico.

„Kaj naj ti lepega povem?“

Stisnil se je k njej.

„Veš, mamica: tisto lepo pravljico mi povej, o kraljični, ki jo je junak rešil iz zmajeve oblasti.“

Tisto pravljico? Spomnila se je je. Tisti dan, preden je Marko obolel, mu jo je pripovedovala. Kako jo je poslušal. In potem ji je nenadoma zastala beseda sredi pripovedovanja. Zazdelo se ji je, kakor bi bila ona tista kraljična, v samotnem gradu zaprta, kjer ni solnca, kjer ni sreče, in ga ni bilo junaka, ki bi jo rešil. Da, takrat ji je zastala beseda in sinček jo je začudeno pogledal. Videl je, kako ji je spolzela solza po licu, prestrašil se je in se sklonil k njej.

„Mamica, zakaj si nehala? Zakaj si žalostna?“ jo je vprašal boječe.

Ni se mogla premagati in skriti solz. Tudi govoriti ni več mogla. Pobegnila je od njega in se skrila v kot svoje male sobice, da je tam izjo-

kala svojo bol. Jokala je, da še ni nikdar tako. Potem je nenadoma začutila, kako se je dvoje drobnih ročic oklenilo njenih kolen.

„Mamica, nikar ne jokaj!“

Ni mu povedala pravljičice do konca. Zdaj se je spet spomnil in jo vprašal. Ali bo imela toliko moči, da mu jo pove?

Ozrla se je po sobi. Tam pri oknu je stala Vera in gledala na cesto, kakor bi še zmeraj upala, da morda zagleda v daljavi avto s svojim Vinikom. In Marko se je stiskal k njej in jo proseče gledal.

In jela je praviti pravljičico. Vsa je drhtela, ko je pred malčkom razkrivala čudeže tiste dežele, ki je ni, junaštvo moža, ki je prišel, da reši siroto. Zdaj pa zdaj ji je pogled kradoma zdrsnil k Marku. Gledal jo je, strmel v njene ustnice, kakor bi hotel vjeti vsako besedo, ki pride iz njenih ust, kakor bi jo hotel prestreči, še predno postane glas.

In ko je končala, otrok ni spregovoril besedice. Šele čez dolgo, dolgo je rekel prav tiho:

„Mamica, lepa je ta pravljičica.“

Potem, kakor bi se nečesa spomnil, je pomislil in jo vprašal:

„Kje se je to zgodilo?“

V zadregi je bila. Ni vedela, kaj naj mu reče. Potem se je naglo izgovorila.

„Daleč in dolgo je že tega.“

Otrokove besede so jo žgale kakor žareče železo. Nagnila se je k njemu in ga jela poljubljaniti, da je ne bi še dalje izpraševal.

Petindvajseto poglavje

VRNITEV V GRAŠČINO

Dva dni nato je Vera odpotovala domov. Odpeljala se je s prvim jutranjim vlakom. Zdaj Zora ni imela nikogar več, ki bi jo vezal na dom. Opoldne je povedala pri kosilu, da odide tudi ona. Oče in mati sta ji branila in ji pri-

govarjala, da bi še nekaj časa ostala doma, toda ni se dala pregovoriti.

Pozno zvečer se je pripekljala na graščino. Moža še ni bilo doma, in to ji je bilo všeč. Šla je v svoje sobe. Tam je bilo še vse kakor takrat, ko je odšla. Na omarici je še dobila stekleničico z zdravili, ki jih je za Marka predpisal zdravnik, ko je ležal bolan. Ukazovala je postrežnici, da je zdravila odnesla, da ne bi bilo ničesar več, kar bi jo spominjalo na tiste nevesele dni.

V postelji je jela razmišljati, kakšne naloge jo čakajo za prihodnje dni. Možev dnevnik! To je bilo edino, kar bi mogla storiti. Dobiti ga mora v roke, morda v njem najde pojasnila za toliko reči, ki ji še niso bile jasne. Toda kako priti do njega? Nobena pametna misel ji ni hotela priti. Da, če bi on kdaj pozabil ključ blagajne, kjer ga skriva... Če bi storil to, bi bilo lahko priti do njega. Toda prepričana je bila, da tega ne stori. Preveč je previden.

In nikogar nima, ki bi ji pomagal. Nikogar ni, ki bi se nanj lahko zanesla. Za služabnike je vedela, da se Kregarja boje in da se ne bo nihče upal pomagati ji. In tudi če bi bil kdo — kako naj ga dobi? Saj jih skoraj ne pozna. Prepričana je bila, da ima med njimi Kregar enega ali dva, ki skrbno pazita na sleherni njen korak. Dostikrat je že to slutila, zdaj pa so te slutnje postale prepričanje. Spomnila se je, da je nekajkrat zasledila enega, ki je hodil za njo, in ko ga je vprašala, kaj išče, ni vedel pravega odgovora. Takrat se zato ni brigala. Misli je, da so bile misli, ki so se ji v tistih trenutkih zbudile, samo plod razdraženih živcev.

Zdaj pa je bila močna. Vsa slabost, ki jo je prej tolikokrat občutila, je izginila, nekaj kakor odločnost in hladnost je vstalo v njej. Vesela je videla tega. Vedela je, da potre-

buje za boj močnih živcev in odločnosti. Brez tega ne more uspeti in uspeti je hotela in morala.

Zjutraj je najprej pisala Veri, da je srečno prišla. Bila je še v svoji sobi. Ravno je pismo zalepila, ko so se odprla vrata in je v sobo stopil Kregar.

„Ti tu?“ mu je rekla hladno. „Zadnjič si me menda iskal?“

„Da, dobil sem tvoje pismo,“ je rekel, a vendar je zvenelo iz njegovih besed, da prav dobro ve, kaj je to pismo pomenilo. „Dolgo si bila doma.“

„Zadržali so me,“ je rekla.

„Tvoja prijateljica Vera?“

„Tudi,“ je suho odvrnila.

„Nočem, da bi se z njo preveč družila,“ je rekel brezizrazno.

„Kaj naj to pomeni?“ ga je ostro vprašala.

„Da mi to ni všeč,“ je naglo odvrnil. Potem je prestal, kakor bi nekaj premišljal. „V nekaj dneh se odpeljem v Dalmacijo. Odpočil bi se rad in nekaj trgovskih opravkov imam doli. Ti in otrok pojdeti z menoj.“

„V Dalmaciji sem bila lani,“ je odvrnila. „Dobro veš, da sem se vrnila prej, kakor sem nameravala. Ni mi ugažalo tam doli. Letos bi šla kam drugam.“

„Kam drugam...“ je pikro ocnovil. „Samo z menoj ne, kajne?“

Mikalo jo je, da bi njegovo vprašanje potrdila, toda premagala se je. Vedela je, da mora biti oprezna, če se noče izdati.

„Ali moraš zmeraj najslabše o meni misliti?“ je odvrnila, kakor bi bila užaljena. „Čuden si postal zadnje čase. Kaj mi ne zaupaš? Svoji ženi?“

Ostro mu je pogledala v obraz in videla je, kako je pobledel. Toda obraz je bil negiben in razen te bledice, ki se je za trenutek pokazala na njegovem obrazu, ni bilo ničesar, kar bi ga izdalo.

„Ženi...“ je rekel mirno in verdar je bilo v tej besedi nekaj kakor porog. Bala se je že, da je šla predaleč. Zdelo se ji je, kakor bi hotelo vse, kar se je zbralo v zadnjem času, izbruhniti zdaj pa zdaj na dan. Premišljala je, kako bi pogovor speljala na drugo plat, toda Kregar sam ji je prišel na pomoč.

„Kam bi pa hotela iti?“

„Ne vem še. Morda ostanem sploh tu, ali pa odidem še za nekaj časa domov. Ti pa le pojdi na počitek. Potreben si ga.“

Prav s težavo je izpregovorila te besede, ne da bi izdala svojega zaničevanja do njega.

Pogledal je na uro.

„Pozno je že in dosti dela me še čaka. Zdravstvuj!“

In šel je.

Ko so se vrata za njim zaprla, ji je padel težak kamen s srca. Hvalila je Boga, da se je vse tako srečno izteklo. V mislih je že premislila, koliko laglje ji bo zdaj delo, ko njega ne bo doma. Samo da se mu je izgovorila. In upala je — ko se on vrne z morja, je ne najde doma. Takrat bo morda že odkrila vse in nič več ji ne bo treba živeti v tej samoti ob njem, ki ga ne ljubi, in sanjati o sreči, ki je šla mimo nje in pustila za seboj samo žalost in trpljenje.

Šestindvajseto poglavje

STRAH

Popoldne je bila Zora z Markom na vrtu. Otrok ni bil več tako vesel kakor pri notarjevih. Puščoba gradu je legla tudi nanj.

Zora je to videla in v srce jo je zbodlo. Ni mu vedela pomagati. Igrala se je z njim, da bi ga razvedrila, pa tudi igra ga ni premotila. Vse igrače, kar jih je imel, mu je nanosila, toda ležale so v pesku in skoraj dotaknil se jih ni.

„Mamica, zakaj je ata tako hud?“ je nenadoma prišlo iz otrokovih ust. Presenečeno ga

je pogledala. Kaj je tudi že otrok opazil, da ni vse kakor bi moralo biti?

„Tebi se samo zdi, Marko,“ se je prisiljeno nasmehnila, toda ta smeh jo je zbedel v srce.

„Ne, ne,“ je ugovarjal Marko. „Ata je hud. Bojim se ga.“

Vzela ga je v naročje in ga stisnila k sebi.

„Saj si moj, Marko. Nič se ne boj.“

„Bojim se ga,“ je rekel kakor takrat, ko je prvič zasluhnil, da Kregar otroka sovraži.

Pri ishijasu sledi na kozarec naravne „Franz Josefove“ grenčice, popite zjutraj na tešče, brez truda izdatno iztrebljenje črevesa, kar povzroči ugoden občutek olajšanja. Zdravniki - strokovnjaki pripominjajo, da učinkuje „Franz Josefova“ voda sigurno in uspešno tudi pri kongestijah proti jetrom in danki ter pri kočnih žilah, hemoroidih, oboleli prostati in mehurjevem katarju. „Franz Josefova“ grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Nikdar ne bi verjela, da otrok tako dobro vse opazi. Nikdar ne bi bila verjela, da more otrok razumeti celo take reči, ki jih sama ni opazila. In tudi če jih je opazila, se skoraj ni menila zanje. Pozabila jih je, otrok pa si je vse zapomnil in zdaj so se ji zdele njegove besede kakor rahel očitek.

Vzela je knjigo in jo jela čitati. Tako se je zatopila v njo, da je pozabila na otroka. Ko se je ozrla okrog sebe, je videla, da ga ni nikjer.

„Moj Bog, kam je le šel?“

Strah ji je stisnil srce. Vstala je in ga jela iskati. Pretaknila je grmovje in drevice v bližini, toda otroka ni bilo nikjer.

„Če se mu ni kaj zgodilo!“

Vsa iz uma je bila. Grozne slutnje so se jele buditi v njej. Kje je? Kam je šel? Če ga niso ugrabili! Kregar bi bil vsega zmožen. Ali če je šel otrok na cesto! Koliko avtov drevi tam mimo, vsako uro! Če se je tam igral in se ni mo-

gel o pravem času umakniti?

Srce ji je divje razbijalo, kakor bi ji hotelo razgnati prsa.

Hitela je proti cesti. Odprla je vrtna vrata, begala po cesti in iskala. V vsak jarek je pogledala. V vsako kotanjo.

Marka ni bilo nikjer.

Potem se je nenadoma spomnila ribnika. Zmeraj je Marko silil tja. Toda ni ga pustila. Če se je vtihotapil tja in utonil...

Opreti se je morala ob ograjo, da se ni zgrudila. Sto misli ji je prešinilo glavo. Sama sebe je dolžila, da je kriva, ker na otroka ni pazila. Če se mu je kaj pripetilo...

Vsa zmedena je bila. Zazdelo se ji je, da vidi pred seboj megleno sliko in slika je postajala čedalje jasnejša, in videla je, da je to Marko, mrtev...

Vzdrhtela je in se spustila v tek. Tekla je, kar so ji dale moči. V razburjenosti ni pomislila, da bi koga poklicala, ki bi pomagal otroka iskati. In bežala je proti ribniku.

Moči so jo zapuščale. Ni mogla več. Komaj je prilezla do tja.

Široka gladina ribnika je ležala pred njo. Mirno, pokojno. Žarki zahajajočega solnca so se svetlikali v njej, da je bila vsa zlata.

Tako je bila slaba, da je zdrknila na tla. Kakor bi ji bili udje mrtvi, iz železa. Ni se mogla ganiti. Gledala je po ribniku. Nikjer nič.

Pač, na sredi, kakor bi se nekaj gibalo, kakor bi nekaj pretrgalo zlati pajčolan v ribniku.

„Marko, Marko!“

Hotela je klicati, toda ni mogla. Kakor bi ji bilo nekaj stisnilo vrat. Glas ni hotel priti iz ust, Zamrl ji je na ustnicah in izzvenel v komaj slišen jek.

„Marko, Marko!“

Oči so strmele na sredo ribnika. Če je tam Marko, če je padel v vodo in utonil...

...in nje ni bilo. Ko se je boril z valovi in tonil, je čitala knjigo.

Kakor bi gledala bele ročice, ki leže mirno, negibno na gladini. Z zadnjimi močmi se je splazila čisto k bregu. Napenjala je oči, toda črna megla se je napravila pred njimi in nič več ni razločila.

„Ali ni Marko tam?“

Segla je z rokami naprej in začutila nekaj hladnega.

Voda.

Iztegnila je še drugo roko in jo potegnila k sebi. Zmočila si je čelo. Močila si ga je, kakor bi hotela pogasiti ogenj, ki jo je žgal. Kakor bi hotela ohladiti vroči obroč, ki ji je stiskal senca.

In res so se ji vrnila moči. Počasi je vstala in s strahom gledala proti sredi ribnika. Oddahnila se je. Le senca samotnega drevesa na drugem koncu ribnika se je odražala v vodi.

„Hvala Bogu, hvala Bogu, tu ga ni.“ je jeknila. Toda kaj kmalu se je zavedla, da to še ni vse, da ga še nima, svojega Marka.

„Marko, Marko!“

Glas je postal beseda, odmeval je med drevjem in se odbijal od gladine ribnika. Od nekje se je začul glas.

„Gospa, kje ste?“ Postrežnica jo je klicala, toda Zora je ni niti čula. Strah, ki se je nenadoma s podvojeno močjo zbudil v njeni duši, je iskal samo sinčka, ki ga ni bilo nikjer.

„Marko, Marko!“

In potem je zagledala postrežnico, ki je hitela k njej.

„Gospa, kaj vam je?“

„Kje je Marko?“ je Zora hripavo vzkliknila.

„Gori v kuhinji.“ je rekla postrežnica. „Prišel je k meni in ko sem ga hotela odvesti nazaj k vam, vas ni bilo več na klopi. Iskala sem vas... in našla tu.“

„V kuhinji je Marko?“ je zajecjajala vsa srečna. Zdačci je izginil ves strah z obraza in srečen nasmešek ji je zaoblil ustnice. „V kuhinji je

„Romanove“ nagrade

V 27. številu „Romana“ smo objavili velik razpis nagrad. Vsi naši naročniki, ki pošljejo vseletno naročnino (80 Din), imajo pravico, da si izberejo iz pričujočega seznama popolnoma brezplačno in poštne prosto knjig v vrednosti 50 Din, kdor poravna polletno naročnino, pa za 15 Din. Če si izberete dražje knjige, plačate samo razliko.

Naročnino pošljite takoj, najkasneje pa do 15. avgusta t. l.

Vse podrobnosti in potrebna navodila dobite v 27. številu „Romana“ na str. 410 in 411, ali pa v upravi „Romana“, Ljubljana, Breg 10.

Knjige za vas

I. Romani, povesti i. dr.

1. Arcibašev, Sanin, roman	Din 50.—
2. Krafft, V oklopnjaku okoli sveta, roman I. in II. del	„ 40.—
3. Murger, La Bohème, roman	„ 36.—
4. Wilde, Slika D. Graya, roman	„ 36.—
5. Dostojevskij, Zapiski iz mrtvega doma, roman, I. del	„ 36.—
6. — II. del	„ 30.—
7. Govekar, Svitanje, zgod. roman	„ 35.—
8. Zevacco, Kraljevi vitez, roman	„ 35.—
9. Bourroughs, Tarzan, sin opice, roman, I.	„ 32.—
10. — II.: Tarzan in svet, roman	„ 32.—
11. — III.: Tarzanove živali, rom.	„ 32.—
12. — IV.: Tarzanov sin, roman	„ 32.—
13. — V.: Tarz. mladost v džungli	„ 32.—
14. Dostojevskij, Idijot, rom. I. del	„ 32.—
15. — II. del	„ 32.—
16. — III. del	„ 32.—
17. — IV. del	„ 32.—
18. Hamsun, Glad, roman	„ 32.—
19. Kmetova, V metežu, roman	„ 32.—
20. Bulwer, Poslednji dnevi Pompeev, roman, I. del	„ 32.—
21. — II. del	„ 26.—
22. Levstik, Višnjeva repatica, roman, I. in II. del	„ 30.—
23. Gaboriau, Zločin v Orčivalu, kriminalni roman	„ 25.—
24. — Akt št. 113, krim. roman	„ 26.—
25. Golar, Bratje in sestre, novele	„ 24.—
26. — Slov. balade in romance	„ 24.—
27. Meško, Listki, novele	„ 20.—
28. Murnik, Na Bledu, roman	„ 16.—
29. Tolstoj, Kreutzerjeva sonata, roman	„ 16.—
30. Goncourt, Renée Mauperin, rom.	„ 16.—
31. Larisch, Razkrinkani Habsburžani	„ 15.—
32. Green, Za milijoni, krim. rom.	„ 14.—
33. Zeyer, Gompaci in Komurasaki, roman	„ 14.—
34. Albrecht, Ranjena gruda, povest	„ 12.—
35. Azov-Teffi, Humoreske	„ 12.—
36. Waldova, Vera, roman	„ 12.—
37. Garšin, Nadežda Nikolajevna, roman	„ 10.—
38. Mérimée, Verne duše v vicah, povest	„ 10.—
39. Feigel, Domače živali, humoreske	„ 10.—
40. Milčinski, Fridolina Zolna, humoreske, I. del	„ 8.—
41. — II. del	„ 8.—
42. Puškin, Pikova dama, novela	„ 5.—

II. Strokovne in poučne knjige

43. Skalicky, Kletarstvo	Din 60.—
44. Plečnik, Repetitorij anatomije I.: Skelet	„ 24.—
45. — II.: Mišičje	„ 24.—
46. — III.: Drobje	„ 24.—
47. — IV.: Obtočila	„ 24.—
48. — V.: Živčevje	„ 36.—
49. — VI.: Čutila	„ 24.—
50. Dr. Rus, Slovenska zemlja	„ 24.—
51. Sič, Kmečke hiše na Gorenjskem	„ 90.—

Marko?“ je vprašala še enkrat, kakor ne bi mogla verjeti, da je to res, da niso le morda zmedene sanje, ki jo hočejo pretrapiti.

„Da, gori je.“

Ne da bi se bila še menila za postrežnico, je pohitela naprej po stezi proti graščini. Bežala je čez stopnice, kakor bi za njo gorelo.

„Marko, Marko!“

„Mamica, mamica!“ je začula glas iz kuhinje. In potem so se odprla vrata. Na pragu je stal Marko in ji hitel naproti.

„Mamica!“

„Marko!“

Hotela ga je vzeti v naročje in ga objeti, stisniti k sebi, da bi občutila, da je njen, samo njen, toda stemnilo se ji je pred očmi. Bledica ji je pokrila obraz in zgrudila bi se bila, da je postrežnica ni prestregla.

Sedemindvajseto poglavje

V NOČNIH URAH

Šele uro na to se je Zora prebudila iz nezavesti. Ležala je na postelji in postrežnica ji je močila čelo. Zdelo se ji je, kakor bi jo težila ogromna skala in jo pritiskala k tlom. Potem je počasi iztegnila roko, ki je onemogla ležala na robu postelje.

„Kje je Marko?“

„Tu je, gospa,“ je dejala postrežnica. „Tu v sosednji sobi, takoj ga privedem.“

Trenutek nato se je vrnila z Markom.

Otrok je bil videti preplašen. Prestrašil se je, ko je videl prej mamico pred kuhinjo, ko je nenadoma omahnila. Ko sta jo strežnica in kuharica odnesli v sobo, je odšel za njima, in čudna groza ga je prevzela. Videl jo je, svojo mamico, ki je bila kakor mrtva. Ni vedel, kaj se godi z njo, toda slutil je nekaj strašnega in bal se je. Videl je njeno blede lice in šel je k njej. Klical jo je, pa se ni hotela oglasiti.

HUMOR

Presleparil jo je

Gospod Smola je navdušen pristaš protialkoholnega gibanja. Zraven tega pa ima še naduho in spati ne more. Nekoč sreča svojega prijatelja zdravnika.

„Nu, kako ti gre, prijatelj?“

„Slabo, slabo,“ toži gospod Smola. „Spati ne morem. Vse sem že poskusil, bromov kalij, veronal, sulfonal, pa nič ne pomaga.“

„Veš, kaj poskusi? Časih izpij kak dober čaj. Veš, pol čaja in pol ruma. To bi ti utegnilo pomagati.“

„Saj to je alkohol. Tega ne smem. Če zve moja kuharica, raztrobi po vsem mestu, in blamaža je tu.“

„Če ti ga predpišem kot zdravilo?“

„Ne, ne gre. In kako naj si pre-skrbim vroče vode, ne da bi ona vedela?“

„Reci ji, da se hočeš zvečer briti.“

„Nu, bom premislil.“

Teden nato se zdravnik spet pri-pelje. Sreča kuharico.

„Kaj je novega?“

„Gospod je znorel,“ se križa si-cota.

„Kako to?“

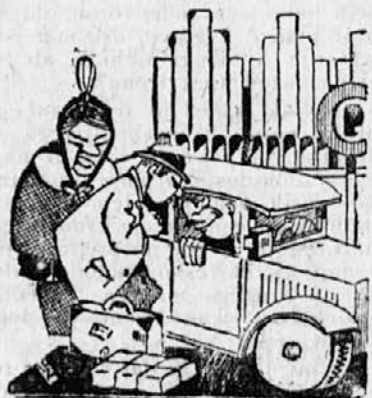
„Znorel je, vam rečem. Zdaj se vsak dan petkrat brije.“

Vljudno

„Gospod Kozel, prej je bil tu neki gospod in je rekel, da vas premlati na mrtvo ime, kadar vas sreča.“

„In kaj ste mu rekli?“

„Da mi je zelo žal, ker vas ni doma.“

Sotrpin

Gospod: „Šofer, moja tašča mora na vsak način dobiti še večerni brzovlak. Glejte, da ne zamudite!“

Šofer: „Brez skrbi! Vozil bom, kakor da bi bila moja!“

Kratko in jedrnat

„Kdaj je najboljši čas za obira-nje grozdja, Mihec?“

„Kadar gospodar spi in je pes privezan.“

Drži

„Oče, zakaj stoji štorljka na strehi na eni nogi?“

„Če bi dvignila še drugo, bi padla.“

*

„Ljubček moj, ti si ves kakor ata. Njegove oči imaš, njegov nos, njegova usta...“

„Da, teta, in njegove hlače tudi.“

Umestno vprašanje

Mlad ženin brzojavni ženitovanj-skemu posredovalcu:

„Stara škatla z milijonom dinar-jev prišla. Ali vzamete škatlo na-zaj?“

*

Oče sedi s svojim nadebudnim dvanajstletnim potomcem za mizo in čita dnevnik. Nenadoma začude-no obstane nad nekim člankom z naslovom. „Ali lahko slišimo barve?“ Obrne se k sinu.

„Ali je to mogoče?“ ga vpraša.

„Ne, pač pa lahko glasove du-hamo,“ meni sin.

Potapljanje

Matevž, ki jeclja, se gre učiti v plavalno šolo.

Učitelj plavanja mu zaveže okrog trebuha plavalni pas in začneta.

„Ena-dve, ena-dve, ena-dve!“

Nenadoma vzklikne Matevž:

„Po-po-tapljati...“

„Prosim,“ pravi plavalni učitelj in spusti pas.

Matevž se potopi.

Čez pol minute potegne učitelj spet za pas in Matevž se pokaže na površju.

„Po-po-tapljati!“ zakliče Matevž še enkrat.

„Če želite...“

Plavalni učitelj spet spusti pas. Ko se Matevž spet prikaže, za-pije ves divji:

„Po-po-po-tapljati...“

„Kaj takega še nisem doživel,“ se začudi plavalni učitelj. „Toda če mora biti...“

In že je Matevž spet pod vodo.

Dobro minuto nato leži pol mrtev na pesku in bruha vodo. Skozi usta, skozi nos, skozi ušesa.

„To je zato, ker ne poznate no-bene mere,“ godrnja plavalni učitelj.

„nikoli vam ni dovolj in zdaj...“

„Po-po-tapljati...“ hrope Matevž.

„Kaj?? Še enkrat???“

Tedaj zastoka Matevž z zadnjimi moči:

„Po - po - tapljati se ne smem. Zdravnik mi je pre-prepo-vedal!“

Taka predrznost!

Kurnik pripoveduje v gostilni: „No, kaj takega se mi pa še ni pri-petilo! Spremim svojo staro na kolo-dvor, se še peljem z njo, in drugi dan se vrnem domov. Pa najdem našo postrežnico, srčkano sedem-najstletno punčo v svoji postelji. Kar beseda mi je zastala...“

„In kaj si potem naredil?“

„Preoblekel sem se in prišel sem. Kaj pa bi bil ti naredil na mojem mestu?“

„Povedal bi isto kakor ti.“

Novi golman

„Predstavljam ti našega novega vratarja. Ko bo ta v голу, ne pride nobena žoga v mrežo!“

Lakonično

Mož dobi brzojavko od svoje žene:

„Danes dobila dvojčka. Jutri več.“

Sumljivo

Oče: „Mimica, kdo pa je sedel na sveže prepleskani klopi na vrtu?“

Mimica: „Tine in jaz!“

Oče: „Saj sta si morala pokva-riti obleko!“

Mimica: „Jaz ne, samo on!“

Izdala se je

Gospodinja služkinji: „S kom ste pravkar govorili v veži?“

„Z bratom!“

„Tako? In kako mu je ime?“

„Tega mi pa še ni povedal!“

Sramežljiv tat

Po dolgem lovu ujame stražnik tatu in mu pomoli revolver pod nos: „Roke kvišku!“

„Saj bi, gospod stražnik, pa so se mi naramnice strgale.“

Urejuje Boris Rihteršič

Premišljanje o nastanku velikega filma

(K sliki na naslovni strani)

Raul Walsh je zamahnil s čarobno palico, in ono, kar se je zgodilo pred sto leti, je postalo spet živa resnica.

V dneh, ko drve čez kontinente ekspresi, v dneh milijonov avtomobilov, v času, ko hoče človeštvo križariti po stratosferi, da tako zmanjša naše pojme o vsemirju, je nastala „Magija zapada“, spomenik pionirjem, ki so si osvojili zapad Združenih držav in s tem postavili temelj novi civilizaciji.

1831!

Tisoče ljudi je šlo takrat proti zapadu skozi brezmejne savane, skozi kamenite puščave, kjer je žeja vsakdanji gost, skozi viharje in nezdgo, skozi največje trpljenje. Na tisoče jih je šlo, prišlo jih je do konca le malo. Dosti jih je padlo od lakote, žeje, bolezní, onemoglosti, drugi od puščic rdečekožcev... dokler ostali niso odkrili prave poti do raja... Kalifornije.

Svet je velik, ljudi je dosti in posameznik je preveč neznamen, manjši kakor peščeno zrno, kadar gre za usodo človeštva. Kar posameznik pretrpi, doseže, izvrši in zapusti kot dediščino, ki je plod junaških bojev, je morda zanj in za njegovo moč ogromno delo, toda če gledamo z očmi zgodovine, je vendar samo podlaga, ki na njej grade generacije, ki pridejo za njim. Vse žrtve in delo posameznikov ostane skrito, kakor je skrit temelj hiše, ki na njem stoji vsa stavba. Potomeci vidijo samo trdnjavo, samo to, kar lahko gledajo s svojimi očmi.

To je bila osnovna misel režiserja Raoula Walsha. Zavedal se je, da so temelji sedanje Amerike volovske vprege, hrabrost in požrtvovalnost posameznikov, njih železna volja in neomajna vera.

In hotel je pokazati to vsem onim, ki so pozabili, komu se morajo zahvaliti za današnjo Ameriko. In ustvaril je film „Magija zapada“.

Kako je nastal „Tabu“

Napisał Robert J. Flaherty.

Pred kratkim umrl nemški režiser Murnau in Robert J. Flaherty, režiser filmov „Nanuk“ in „Moana“, sta napravila v južnem morju film „Tabu“, ki ga je kupil Paramount. O svojem umrlem tovarišu je napisal Flaherty tele besede:

Spoznala sva se v Hollywoodu. Murnau je takrat delal film „Stirje vrati“, jaz pa sem se vračal z Južnega morja, kjer smo napravili film „Lele senca“. Kmalu sva postala prijatelja in začela kovati nove načrte. Mislila sva napraviti film, daleč proč od Hollywooda, z ljudmi iz drugega sveta, druge barve. Najprej sva mislila iti gor na visoki sever. Tam sem živel 10 let in tam sem tudi napravil film „Nanuk“, ki se odigrava med Eskimi. Vendar pa se je ta načrt razbil. Kot drugi kraj, kamor bi kazalo iti, sva imela v načrtih otok Bali, pa tudi do tega ni prišlo in končno sva sklenila odpotovati na Polinezijo, kjer sem bil že dvakrat, prvič, ko sem delal film „Moana“, drugič pa pri „Belih sencah“.

Toda Južno morje je veliko. Tudi človek, ki ima povprečno izobrazbo, si komaj more zamisliti, kako prostrano je to otočje. Otočja so po več tisoč morskih milj narazena. S Haitija do Nove Zelandije, ki sta najbolj oddaljena, je skoraj šest tisoč milj.

Bora - Bora, rajsko otočje v skupini Družbinih otokov, je bilo skoraj poldrugo leto najino bivališče. Imela nisva nikakega manuskripta temveč samo približne načrte in misli, ki pa sva jih morala sproti izpreminjati. Pred vsem zato, ker nisva imela opravka s praviimi igralci, izvežbanimi v dramatičnih šolah. Končno izdelavo filma sva morala prepustiti slučajju, in to sva tudi storila. Več mesecev sva potrebovala, da sva si izbrala igralce. Delo ni bilo lahko. Za film sva potrebovala čistokrvne Polinezijske, lepe po postavi in telesu, in čeprav so na tem otočju plemena zelo mešana, se nama je končno le posrečilo najti prave.

S snemanjem sva imela dela več ko eno leto. Osemdeset tisoč metrov filma sva porabila in od tega jih bo v filmu komaj dva tisoč pet sto.

Tehnična dela sem vodil jaz. Nadziral, kopiral, rezal sem in delal naslove. V Papeetu, glavnem mestu Tahitija, smo napravili filmski laboratorij. Vsi moji asistenti so, bili

domačini: Mešanec, pol Francóz, pol Polinezijskec, ki je znal dobro jezik domačinov, je največ pomagal. Časih je bil celo namestnik režiserja. Drugi sodelavec je bil Viktor, sin Nemca in Polinezijske. Tega sem izučil za laboratorijska dela in kmalu je znal vse tako dobro kakor naši najboljši tehniki v Ameriki.

V kratkem pojde ta film po svetu. Upam, da bodo gledalci v njem vsaj slutili del tiste čarobnosti in lepote, ki jo skrivajo otočja južnega morja.

Smrtna kazen ali dosmrtna ječa?

Napisał Paul Fejos, režiser filma „Okovi“

Nikdar nisem bil pristaš ali zagovornik smrtne kazni. Odkrito rečeno — tudi zanimal se nisem dosti za kazensko pravo, kajti sam še nisem nikdar prišel v nasprotje s kazenskim zakonom, in pogovori, ki sem jih imel s svojimi prijatelji in znanci ob raznih prilikah, niso šli nikdar tako daleč. Zmeraj sem bil mnenja in sem še danes, da ni nihče upravičen drugemu človeku odrejati pravice do življenja.

Za vsak zločin se dobi opravičilo in pojasnilo, ker je stvar pač taka: človek je produkt podedovanih nagnjenj, vzgoje in okolice. Na te tri reči more malo kdo vplivati — lahko bi rekel, nihče. Zločinski nagoni prihajajo od pradedov, preskočijo celo več rodov in se nenadoma spet pojavijo pri tem ali onem pravniku. Če jih starši ne znajo na pameten način zatreti, se razvijejo tako daleč, da izbruhnejo nekega dne in so vzrok zločina. Če pa človek pri rojstvu ni obremenjen z njimi, se utegnejo pojaviti kot produkt vzgoje. Tu nosi mnogo krivde okolica, ki kvarno vpliva na otroka ali mladega moža brez prave vzgoje. Vprašanje je le, kateri zločinec je bolj kriv? In pri tem se pojavi še drugo vprašanje: ali je za svoj zločin tako zelo odgovoren, da bi moral plačati z glavo, oziroma isto vprašanje v drugi obliki: ali je smrtna kazen upravičena?

Na vsak način je treba takega človeka napraviti neškodljivega za splošnost. In kako bi bilo to najbolje? „Pomilostite“ ga z dosmrtno ječo! Časih sem bil s tem načinom pomilostitja popolnoma zadovoljen. Smatral sem ga za najpreprostejšo in najbolj človeško metodo. Zdaj sem pa drugega mnenja. Povedati vam hočem, kako sem do tega mnenja prišel:

Ko mi je Metro dal v roke režijo filma „Okovi“, sem bil seveda radoveden, kakšne so ameriške ječe od znotraj, ker sem jih moral pač poznati zaradi filma. Neki nemški zdravnik, ki sem ga že prej poznal in ki je služil v čikaški kaznilnici, mi je priskrbel dovoljenje za ogled ječe.

POLINEZIJSKA RENI IGRA V „TABUJU“

Ravnatelj me je sprejel sicer prijazno, vendar pa ni dosti govoril, ko me je vodil po ogromni poslopi. Videl sem delavnice, kjer je največ kaznjencev čez dan zaposlenih, dolgo, popolnoma prazno obednico z velikim napisom: „Mir!“ ozko, z visokimi zidovi obdano dvorišče, kjer se kaznjenci „sprehajajo“ v krogu, kadar imajo odmor, in nekaj celic. Te celice so take, da mi je postalo tesno, ko sem jih videl. Ozke so in na eni steni so pribite tri klopi, druga nad drugo, kjer kaznjenci spe. Čisto gori pod stropom se komaj vidi majhno zamreženo okno. In na steni žebelj za obleko. To je vse pohištvo!

Toda pri tem pregledu še nisem vsega izvedel. Šele ko so se vrata jetnišnice za menoj zaprla, mi je povedal zdravnik še nekaj podrobnosti. Ameriške jetnišnice so prenapolnjene. Toliko jetnikov je v njih, da ne vedo, kam naj jih spravijo in kako naj jih prehranijo. Če se jetnik slabo obnaša, ga kaznujejo s samotno ječo. Jetniki imenujejo to kazen „bivanje v peklju“. Te samotne celice so res pekel. Eno sem si ogledal. Kdor je v njej, ne vidi ničesar, ne sliši ničesar, in če iztegne roko, se zadene v mrzlo steno; ne more se gibati, ničesar ne delati, samo misliti mora in mučiti možgane, dokler ne obnemore. Vsakih 24 ur pride paznik in mu prinese kos starega kruha in vrč vode. Jetnik ne more razločiti dneva od noči in se komaj še zaveda, da živi. „Dosti jetnikov,“ mi je rekel zdravnik, „je tako brez moči, da po samotnem zaporu ne morejo niti hoditi. Morajo jih nesti.“

Morda je to samo zato tako stransko vplivalo name, ker sem prvič spoznal ječo v vseh podrobnostih. Mislim pa, da bi se mi godilo prav isto, če bi jo bil že večkrat videl.

Nekoč sem čul besede: „Vsak sodnik, ki sodi zločinca, bi moral pred nastopom službe vsaj en mesec rebiti v zaporih, pod istimi pogoji kakor obsojenec, brez vsakih olajšav, ker bi samo potem lahko meril pomen svoje sodbe.“ Sodim, da to drži. Jaz se česa takega ne bi upal. Če bi imel na izbero ali dosmrtno ječo, ali smrt, bi prav gotovo izbral — smrt.

Manj dialoga!

Paramount se je odločil, da bo oleslej zmanjšal dialoge v govorečih filmih na 50% dosedanjega obsega.

Elitni Kino Matica

Telefon 2124

„Kralj jazza“

filmska opera s kraljem jazza White-manom.

Ljubavni par igra John Boles, pevec iz filma „Rio Rita“ in družestna Jeanette Loff.

Obleka in poklic

Ni vseeno, kako se ženska obleče; za vsak poklic predpisujeta praksa in moda (le-ta šele v drugi vrsti) drugo obleko. Naj navedemo le nekatere poklice!

Študentke, ki delajo v risalnicah ali laboratorijih, si oblečejo čez vsakdanjo obleko belo ali pa črno haljico — prav tako kakor njihovi tovariši.

Dekleta v pisarni si takisto nataknejo preprosto haljino, ki pa ni treba, da je ravno iz klota ali listra. Če pridejo s trankami v dotik, pa je najpraktičnejša obleka iz črnega blaga z ovratnikom in širokim pasom.

Nameščanke pri zlatarjih, v parfumerijah in sploh v otmenih lokalih se bodo najrajši odločile za elegantno popoldansko obleko črne ali pa temnomodre barve.

Gospodinja ljubi v kuhinji svetle obleke, če ne pa vsaj bele predpasnike.

Kuharica naj ne pozabi na avbo! Ne bo ji samo v okras, nego je tudi potrebna, zakaj drugače nič lažjega, kakor da ji pade las v juho. Oblečena naj bo v preprosto svetlo obleko, ki prenese pranje, čez njo pa naj si opaše svetel, najboljše bel predpasnik. Obleka naj ima kratke rokave.

Sobarica naj bo pri pospravljanju v preprosti pralni obleki, kadar streže pri kosilu in večerji, v črnem klotu in belem batistnem predpasniku.

Za dekleta v trgovinah z živim, delikatesah in bufetih je najprimernejše enotna obleka. Isto velja za prodajalke v velikih trgovinah: rjave, zelene, modre ali črne svilnate obleke, ki se prijetno razlikujejo od hladnih črnih delovnih haljin.

Kako ješ na vožnji

Skrbni gospodinjini ne sme biti posrbska briga, kako rešiti vprašanje prehrane na izletih med vožnjo v vlaku — posebno ne, če vzame otroke s seboj. Nekaj nasvetov zato ne bo škodovalo.

Predvsem vzemi s seboj take jedi, da jih v vagonu brez nepotrebnih sitnosti lahko poješ. Zato pripravi ves „provijant“ v obliki sendvičev med dvema kruhoma; s tem si prihrani odvijanje, rezanje, lupljenje in podobno. — same take reči, ki nadlegujejo sopotnike, ob-

enem pa tudi umažejo roke in obleko.

Oblika sendvičev znatno zreducira nahrbtnik, vrhu tega pa ti prihrani tudi pribor in krožnike, kar vse lahko doma pustiš. Nikdar pa ne pozabi vzeti s seboj toplotne (thermos) steklenice s kavo ali čajem.

Medeni kolači

Potrebščine: 50 dkg medu, 45 dkg sladkorja, 20 dkg sladkih mandljev, 5 dkg grenkih mandljev, 65 dkg pšenične moke, 6 g stolčnega cimeta, 1 zavojček dr. Oetkerjevega pecilnega praška, 5 g stolčnih klinčkov, 2 g stolčnih kardamomov, pol zavojčka dr. Oetkerjevega vanilinoega sladkorja s pol limonine zribanimi olupci.

Priprava: Olušči mandlje, jih se-sekljaj, a ne predrobno, ter pomešaj z dišavami in vanilinovim sladkorjem med moko. V emajliranem loncu segrevaj sladkor s strdjo tako dolgo, da se sladkor stopi. Toplo raztopino daj na močnato zmes, ki se nahaja v skodeli, pomešaj vse skupaj in dodaj po ohlajenju 1 zavojček dr. Oetkerjevega pecilnega praška. Na deski še prigneti toliko moke, da se testo več ne lepi in se da razvaljati. S kozarcem ali pločevinastimi obodi izreži kolačke ter jih speci svetlorjavo na pločevini, pomazani z voskom. Medeni kolačke vzemi še tople z nožem s pločevine in jih shrani v dozi. Zelo okusno in poceni!

Porabni nasveti

Rumene usnjate čevlje lahko najprej očistiš s citronovim sokom, ko se posuše, pa namažeš s pasto.

Madeže od češenj operješ v vročem mleku in oplakneš s čisto vodo.

Oprane svile ne smeš čisto posušiti, drugače pri likanju nikoli ne postane popolnoma gladka.

Mokre čevlje nagati s papirjem ali senom in jih na toplem posuši, vendar ne preblizu štedilnika, ker sicer usnje razpoka.

Predmeti iz gume postanejo mehki, če jih namočiš v amonijakovi vodi, ki je narejena v razmerju 1 : 2, to je na 1 del amonijaka 2 dela vode. Namestu amonijaka služi dobro tudi salmijak. Za tanke obroče je dosti deset minut, debeli obroči pa se morajo namakati celo uro ali pa še delj.

Bilanca govorečega filma

Niso še minula tri leta, kar je prvič film izpregovoril. Še dvajset mesecev ni, kar so igrali prvi govoreči film v Jugoslaviji. In kakšne rezultate je pokazal govoreči film? Kakšna je njegova bilanca?

V prvih časih govorečega filma so vsi gledalci zahtevali stoodstotne dialoge. Bili so željni novotarij in vsaka beseda na filmskem platnu jim je bila užitek. Znano pa je, da je občinstvo v takih slučajih kakor otrok, ki se kaj hitro naveliča igrarice. Ljudje so začeli opazovati, da stoodstotni govoreči filmi utrujajo, ker postane film nerazumljiv, če se presliši kak stavek. Z eno besedo — videli so, da govoreči film ni to, kakor nemi, sredstvo za popolno razvedrilo, in da kino ni več kraj, ker pozabijo vse dnevne skrbi.

To je dognalo kaj kmalu občinstvo povsod in to je bil tudi glavni vzrok, da je jelo padati število obiskovalcev kina. Zaradi tega so začeli filmski producenti razmišljati, kako bi temu odpomogli. Po raznih poskusih so dognali, da občinstvo dosti raje gleda filme, kjer je dosti spremljave glasbe, to je filme, ki imajo vse prednosti nemih filmov in razen tega še kot dodatek in razvedrilo glasbo, pesmi, zvočne efekte i. t. d.

Po vsem tem je videti, da bodo takji filmi igrali v kratkem zelo veliko vlogo, ker so najpomembnejši odgovor na želje občinstva.

Filmski drobiž

Metro dela zdaj poseben poučni film o igranju tenisa s svetovnim mojstrom Tildnom. Napraviti pa misli v kratkem tudi film o učenju golfa in je zato že angažiral znanega prvaka v igranju golfa, profesionalca Leona Diegla.

V novem filmu „Na stranskih potih v Newyorku“ igra Buster Keaton po 14 letih spet skupaj s svojim očetom.

Vsa nemanja za film „V tajni službi“, kjer igraata Brigita Helm in Willy Fritsch, so končana. Zdjaj film urejajo in režejo.

Novi Ufin film „Bombe na Monte Carlo“, kjer igrajo v nemški verziji Hans Albers, Ana Sten, Heinz Rühman, Karl Ettlinger in Kurt Gerron, so napravili tudi v francoski verziji s Käthe v. Nagy in Jeanom Muratom. Angleška verzija s Hansom Albersom in Sari Maritzo bo v kratkem gotova. V filmu je nekaj uspešnih slagerjev, pred vsem tango „Noč v Monte Carlu.“

Kupon 29 film**FILMSKA VPRAŠANJA**

1. Katera igralka igra glavno vlogo v filmu „Gola resnica“?
2. Kako se imenuje najnovejši film Grete Garbo?
3. Kaj je bil некоč Ernst Torrence?
4. Kje je angažiran mali Jackie Cooper?
5. Kako se imenuje ravnatelj Foxovih šol?

Rešitev teh vprašanj sprejemamo šest dni po izidu lista. Za nagrade razpisujemo

20 VELIKIH FILMSKIH FOTOGRAFIJ.

ki jih razdelimo med deset reševalcev.

Rešitve vprašanj iz 27. številke so: 1. Boksar; 2. Baptistična misijonarka; 3. Frizerka in maeken; 4. Častnik; 5. Plesalec. Nagrade je žreb določil takole:

5 slik: Praprotnik Berta, Breg.
4 slike: Ramšak Vida, Mala vas.
3 slike: Mihelič Slavka, Ljubljana.

2 slike: Eriavc Franci, Trbovlje.
Po eno sliko: Lasnik Ivan, Guštanj; Mastnak Boža, Nova vas; Dramelj Helena, Polšnik; Zore Mila, Beograd; Koren Ivan, Ljubljana; Horvat Mirko, Rožna dolina.

Aleksander Kozič

koncesijonirano elektrotehnično podjetje

Ljubljana

Cesta v Rožno dolino 44

Tel. 30-41

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela. — Izvršitev strokovnjaška. — Cene zmerne.

Foto aparate in potrebščine

dobite v največji izbiri v

Drogeriji „Adrija“

Mr. Ph. S. Borčič

Ljubljana, Šelenburgova ulica 1

Telefon št. 34-01

Zahtevajte cenik!

KLIFARJE
vseh vrst in
fotografij
ali risbah
izvrsne
najboljše

KLIFARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVATI

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbuja slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben.

„Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pečlni prašek
Dr. Oetker-jev vanilinov prašek
Dr. Oetker-jev prašek za pudinge itd.
tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavolčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjstvom postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je priljubila, mnoge nevolje radi slabega kipepla močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev puding s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristani Dr. Oetker-jevi fabrikati, ker se čisto ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev

vanilinov sladkor

je najboljša začimba

za mlečne in močnate jedi,
pudinge in spenjeno smetano,
kakao in čaj,
šartlje, torte in pečivo,
lajčni konjak.
Zavolček odgovarja dvema ali trem
strokom dobre vanilije.
Ako se pomeša 1/2 zavolčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilincevega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 lažni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti

za kuhinjo in hišo

prinašajo izbrano izvrstnih predpisov za pripravo enostavnih, boljih, finih in rafiniranih močnatih jedi, šartljev, pečiva, tort i. t. d.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker najdelo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo gošpodinj — tudi onih, ki stavilo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.